

Millî Kütüphane Kuruluşu hakkında Kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonları raporları (1/720)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/1550

24 . II . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Millî Kütüphane Kuruluşu hakkında Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 23 . II . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
Ş. Günaltay

GEREKÇE

15 Nisan 1946 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğünün bir odasında nüvesi kurulan Millî Kütüphane kısa zamanda büyük inkişaf göstermiş ve bugün 132 000 ciltlik bir kitap serveti ve yeni tesisleri ve çalışma tarzı ile gerçekten modern bir kütüphane haline gelmiştir. Kütüphanenin Saracoğlu Mahallesiindeki Millî Emlâke ait Gazino - Kulüp binasında umumun istifadesine arzı tarihi olan 16 Ağustos 1948 tarihinden bugüne kadar bir buçuk yıl içinde büyük ekseriyetini üniversite gençliğinin teşkil ettiği 120 000 okuyucunun müesseseden faydalanmış olması bu teşebbüsün büyük ehemmiyeti ve lüzumu hakkında kâfi bir fikir verebilir.

Millî Kütüphane kendisine tevdi olunan vazifeleri kısa zamanda ve tam bir başarı ile yerine getirmiş ve memleketin ilim hayatında geniş ölçüde faydalı olmaya başlamıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız İnönü, sekizinci Büyük Millet Meclisinin üçüncü toplantı yılını açış nutuklarında müessesenin önemini şu sözleriyle ifade buyurmuşlardır:

«İlmî çalışma ve araştırmaların temel vasıtası olan Millî bir Kütüphane kurulması dâvası gerçekleşme yoluna girmiştir. Bu yıl, başkentimizde açılan Millî Kütüphanenin ilim hayatımızda hayırlı tesirler kısa zamanda görülecektir.»

Kuruluş maksadı ilişik kanun tasarısında tesbit olunan Millî Kütüphane, memleketin kültür hayatı bakımından ehemmiyeti büyük olan bir müessesedir. Bu müessesenin amaçlarını belirtmek, kadrolarını düzenlemek ve Millî Kütüphanenin süratli inkişafını sağlamak bu tasarının hedefidir.

Millî Kütüphanenin işleri bugüne kadar Millî Eğitim Bakanlığının muhtelif kadrolarından tefrik edilen elemanlarla yerine getirilmiştir. Tasarı ile bu elemanlara ait kadroların lâğvı teklif edilmektedir.

Millî Kütüphanenin âzami tasarruf zihniyeti ile hazırlanan kadrolarından aylıklı memurlar kadrosunun yıllık tutarı 91 800 lira, çeşitli hizmetler kadrosu tutarı ise 30 000 lira ki ceman 121 800 lira olup bu miktardan lâğvedilen maaşlı memurlar kadrosu tutarı olan 33 300 lira ile çeşitli hizmetler kadrosu tutarı olan 6 000 lira ki ceman 39 300 lira çıkarıldığı zaman hâsıl olan 82 500 lira fark ile çocuk zammı ve mesken tazminatı farkı olarak eklenmesi icap eden 5 700 lira farkın yekûnu olan 88 200 lira köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin maaşa geçirilmeleri dolayısıyla elde edilen tasarruftan karşılanacaktır. Bu maksatla da ilişik 5 sayılı cetvelde gösterilen 64 200 liralık ka-

nuni aktarma yapılması icap etmektedir. 88 200 lira ile 64 200 lira arasındaki fark olan 24 000 lira ücret kadroları tutarı olması dolayısıyla maddeler arasında bir münakaleyi icap ettirmekte olduğundan bu münakale de Maliye Bakanlığınca yapılacaktır.

Kurulması en az yüz yıl gecikmiş olan Türk Millî Kütüphanesinin en kısa zamanda bir ilim ve irfan âbidesi halinde yükselmesini hedef tutmak maksadıyla ilişik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Millî Eğitim Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim Komisyonu

Esas No. 1/720

Karar No. 20

6 . III . 1950

Yüksek Başkanlığa

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanarak Yüksek Başkanlığınızca Komisyonumuza havale buyurulan Millî Kütüphane Kuruluşu hakkındaki Kanun tasarısı Millî Eğitim Bakanlığı Tahsin Banguoğlu hazır bulunduğu halde 28 . II . 1950 tarihinde incelendi.

Komisyonumuz millî karakterde bir kütüphanenin Ankara'da kuruluşunu son derece iyi bir hareket olarak telâkki ve kabul etmiş olmakla beraber tasarıda aşağıdaki tesbit olunan esaslar dâhilinde değişiklik yapılmasına karar vermiştir :

1. Müessesenin kütüphaneler müdürlüğüne bağlanması uygun görülmediğinden doğrudan doğruya bakana bağlı ve müstakil hüviyetli olmasını temin yönünden birinci maddenin «Ankara'da, bir müdürlük halinde idare edilmek üzere merkez teşkilâtı içinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Millî Kütüphane kurulmuştur» şeklinde değiştirilmesi ekseriyetle kabul ve uygun görülmüştür.

2. İkinci maddenin «Millî Kütüphane; millî kültür araştırmalarını mümkün kılmak, bu maksada elverişli bütün eserleri ve vesikaları bir araya toplayarak esaslı bir merkez vücuda getirmek ve aynı zamanda her türlü ilim ve sanat çalışma ve araştırmalarını kolaylaştırmakla görevlidir. Bu görevlerini yerine getirmek üzere Millî Kütüphane lüzumlu göreceği eserleri ve vesikaları satınalmaya veya başka yollarla sağlamaya ve bunların tasnif, muhafaza ve genel istifadeye arz için gerekli her türlü tesisleri ve vasıtaları satınalmaya veya yap-

tırmaya yetkilidir» olarak değiştirilmesi kararlaştırılmıştır.

3. Dördüncü maddenin ifadesinde açıklık temini bakımından «Millî Eğitim Bakanlığı Millî Kütüphaneye şahıslar ve kurumlar tarafından bağış suretiyle yapılacak kitap ve eşya yardımlarını kabul eder. Bunların ne şekilde kullanılacağı bir tüzükle tesbit olunur. Para bağışları hakkında 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu hükümleri uygulanır» şeklinde yapılması gerektiği ekseriyetle kabul edilmiştir.

4. (2) sayılı cetvelde müdürün aylığının (80), başuzmanın da (70) liradan tesbiti uygun görülmüştür.

5. «Kütüphane memuru» şeklinde adlandırılan memurlar için «Kütüphaneci» denmesinin yerinde olacağı kanaatine varılmıştır.

6. Müdür ve uzmandan eksilti'len aylık artışıyla de kadroya «15» liralık bir memur ilâvesinin gerekli olduğu kararına varılmıştır.

Tasarıyı bu değişik şekliyle kabul eden komisyonumuz havaleleri gereğince Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Eğitim Ko. Baş.

Trabzon

M. R. Tarakçoğlu

Kâtip

Kars

T. Taşkıran

İzmir

E. Çınar

Sözcü

Maraş

Muhalefetim ilişiktir

E. Soysal

Diyarbakır

O. Ocak

Mardin

Y. Mardin

Sivas	Tekirdağ	Trabzon
K. Kitapçı	E. Ataç	Z. Dranaz
Urfa		Zonguldak
S. K. Yetkin		O. S. Orhon

Maraş

Millî kütüpane namı altında müzakere ve ekseriyetle kabul edilen Kanun tasarısının aşağıdaki arzettiğim yönlerden muhalifim:

1. — Tasarıda «Kütüpane» denmiş, halbuki bugünkü dil devrimiz bakımından bu tâbir doğru değildir. Diğer taraftan İctüzüğümüzde de bu kelime «Kitaplık» olarak saptanmıştır. Kelimelerin çeşitli tasarımlarda birçok şekillerle kullanılmasına bizzat Millî Eğitim Bakanlığının yer vermemesi gerekir. Eğer Kamutay bu Millî Korunma adını kütüpane olarak kabul ederse o zaman İctüzüğümüzdeki kitaplık adının da değiştirilmesi gerekir kanaatindeyim.

2. — Yeni kurulmakta olan bu müessesede muvakkat birtakım işlerin yapılması ileri sürülerek daimî kadronun bu şekilde tesbiti bu-

günkü bütçe anlayış ve durumumuza uygun görmediğim için kadronun çok geniş tutulduğuna kaniim. 40 a yakın memur ve müstahdemle «125 000» ciltlik bir kitaplığı idare etmek tasavvuru doğru olamaz.

3. — Bu bakımdan daimî kadroda birçok memur bulundurup mütemadiyen fazla masraf yapacak yerde geçici işler için yevmiye ve muvakkat ücretlerle adam tutarak hem işleri çabuk yapmak hem de Devlete ucuza mal etmek gerektiği kanaatindeyim.

4. — Müessesenin böylece Millî Eğitim Bakanına bağlı olarak kurulmasını bugünkü teşkilât anlayışımız bakımından doğru görmüyorum. Ya müessese kütüpaneler müdürlüğüne bağlanarak üstün bir teşkilâtın kontrol veya iş birliğini kabul etmeli ve yahut ki tam mâna-şıyla hükmi şahsiyeti haiz olarak kurulmalıdır. Devlet müesseselerinin şahıslara göre düşünülüp kurulması sağlam bir esas olamaz kanaatindeyim.

Emin Soysal

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/720
Karar No. 119

20 . III . 1950

Yüksek Başkanlığa

Millî Kütüphane kuruluşu hakkında Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 24 . II . 1950 tarihli ve 71/1550 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Millî Eğitim Komisyonu raporiyle birlikte komisyonumuza verilmekle Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu ve Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürü hazır olduğu halde incelenip görüşüldü.

Ankara'da bir Millî Kütüphane kurulmasını temin maksadiyle hazırlanmış olan bu kanun tasarısını komisyonumuz da esas itibariyle kabule doğru görmüştür. Çekirdeği, halen Sarac-oğlu Mahallesiindeki binasında bulunan bu Kütüphanenin, millî bir hüviyetle genişliyerek büyük memleketlerdeki eşlerine benzer bir hale ge-

tirilmesi gayesini hedef tutan bu tasarı kendisine bu yolda yürüebilmesi için ilk imkânları sağlamaktadır.

Tasarının görüşülmesinde Millî Eğitim Komisyonu metni esas tutulmuş ve ancak bu Kütüphane Bakanlığın merkez teşkilâtından sayılmıyacağı cihetle Millî Eğitim Komisyonunca birinci maddeye bu yolda eklenmiş olan kaydın çıkarılması zaruri görüldüğünden birinci madde Hükümet teklifi gibi kabul olunmuştur.

Bu tasarının tanziminde şimdilik muhtar bir Kütüphane idaresi kurulması maksadı güdülmemiş ise de ileride Millî Kütüphanenin sahip olacağı genişleme imkânlarına göre bu müessesenin muhtar bir hale getirilmesi için Bakanlıkça gerekli incelemeler yapılması komisyonumuzca

temenniye lâyık görülmüştür.

Diğer maddeleri ve cetvelleri Millî Eğitim Komisyonunun değıştirmesine göre kabul edilen tasarı Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan V.	Sözcü	Kâtip
Diyarbakır	Kastamonu	Ankara
I. H. Tıgrel	M. Akalın	F. Öymen

Amasya	Edirne	Isparta
A. K. Yiğitođlu	M. N. Gündüzalp	K. Turan
Istanbul	İzmir	Kastamonu
Dr. A. Adıvar	A. İnan	T. Coşkan
Kırşehir	Manisa	Niğde
Ş. Torgut	F. Kurdođlu	R. Gürsoy
Seyhan		Urfa
A. R. Yüregir		E. Tekeli

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Millî Kütüphane Kuruluşu hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Ankara'da Millî Kütüphane kurumuştur.

MADDE 2. — Millî Kütüphane; millî kültür araştırmalarını mümkün kılmak, bu maksada elverişli eserleri ve vesikaları bir araya topluyarak esaslı bir merkez vücuda getirmek ve aynı zamanda her türlü ilim ve sanat çalışmaları ve araştırmalarını kolaylaştırmakla görevlidir. Bu görevlerini yerine getirmek üzere Millî Kütüphane lüzumlu göreceği eserleri ve vesikaları satınalmaya veya sair suretlerle temin etmeye ve bunların tasnifi, muhafazası ve ilmi istifadeye arzı için gerekli her türlü her tesisatı ve vasıtaları satınalmaya veya yaptırmaya yetkilidir.

MADDE 3. — Millî Kütüphane hizmetlerinin ne suretle yerine getirileceği Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükte tesbit olunur.

MADDE 4. — Millî Eğitim Bakanlığı Millî Kütüphaneye şahıslar ve müesseseler tarafından, kitap ve eşya teberru suretiyle yapılacak yardımları kabul eder. Bunların ne şekilde kullanılacağı tüzükte tesbit olunur. Para, teberruları hakkında 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu hükümleri uygulanır.

MADDE 5. — 10 . VI . 1946 tarihli ve 4926 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelden ilişik (1) sayılı cetvelde derece, görev ve aylıkları yazılı kadrolar çıkarılmış ve yerine ilişik (2)

MİLLÎ EĞİTİM KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Millî Kütüphane Kuruluşu hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Ankara'da, bir müdürlük halinde idare edilmek üzere merkez teşkilâtı içinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Millî Kütüphane kurulmuştur.

MADDE 2. — Millî Kütüphane; Millî kültür araştırmalarını mümkün kılmak, bu maksada elverişli bütün eserleri ve vesikaları bir araya tophyarak esaslı bir merkez vücuda getirmek ve aynı zamanda her türlü ilim ve sanat çalışmaları ve araştırmalarını kolaylaştırmakla görevlidir. Bu görevlerini yerine getirmek üzere Millî Kütüphane lüzumlu göreceği eserleri ve vesikaları satınalmaya veya başka yollarla sağlamaya ve bunların tasnifi, muhafazası ve genel istifadeye arzı için gerekli her türlü tesisleri ve vasıtaları satınalmaya veya yaptırmaya yetkilidir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millî Eğitim Bakanlığı Millî Kütüphaneye şahıslar ve kurumlar tarafından, bağış suretiyle yapılacak kitap ve eşya yardımlarını kabul eder. Bunların ne şekilde kullanılacağı tüzükte tesbit olunur. Para bağışları hakkında 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun hükümleri uygulanır.

MADDE 5. — Hükümetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN Deęiřtirii

*Milli Kütüphane Kuruluđu hakkında Kanun
tasarısı*

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi ayniyle kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Milli Eğitim Komisyonunun 2 nci maddesi ayniyle kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi ayniyle kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Milli Eğitim Komisyonunun 4 ncü maddesi ayniyle kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 5 nci maddesi ayniyle kabul edilmiştir.

Hü.

sayılı cetvelde derece, görev ve aylıkları yazılı kadrolar konulmuştur.

GEÇİCİ MADDE 1. — 1950 yılı Bütçe Kanununa bağlı (D) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmından bağlı (3) sayılı cetvelde yazılı kadrolar çıkarılmış ve yerine ilişik (4) sayılı cetvelde yazılı kadrolar konulmuştur.

GEÇİCİ MADDE 2. — 1950 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin ilişik (5) sayılı cetvelde yazılı tertipleri arasında (64 200) liralık aktarma yapılmıştır.

MADDE 6. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu kanun hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
<i>Ş. Günaltay</i>	Başbakan Yardımcısı <i>N. Erim</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
<i>C. S. Barlas</i>	<i>Fuad Sirmen</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>H. Çakır</i>	<i>E. Erişirgöl</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>N. Sadak</i>	<i>I. R. Aksal</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>T. Banguoğlu</i>	<i>Ş. Adalan</i>
Eko. ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
<i>Vedad Dicleli</i>	<i>Dr. K. Bayazit</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>Dr. F. Ş. Bürge</i>	<i>Cağrı Oral</i>
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
<i>Dr. K. Satır</i>	<i>Reşat Ş. Sırer</i>
İşletmeler Bakanı	
<i>Münir Birsal</i>	

M. E. K.

GEÇİCİ MADDE 1. — Hükümetin geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Hükümetin geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Hükümetin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Hükümetin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

— 7 —

B. K.

GEÇİCİ MADDE 1. — Hükümetin geçici birinci maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Hükümetin geçici ikinci maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Hükümetin 6 ncı maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Hükümetin 7 nci maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

D.	Görevin çeşidi	Aded	Aylık	D.	Görevin çeşidi	Aded	Aylık
	<i>Merkez</i>				<i>Lise, öğretmen okulu ve orta okullar öğretmen ve memurları</i>		
	<i>Yayın Müdürlüğü</i>			9	Öğretmen	1	40
7	Millî Eğitim Basımevi Teknik Büro Şefliği	1	60	10	»	2	35
9	Ressam	1	40	11	»	2	30
10	Birinci mümeyyiz	1	35	13	Memur	2	20
					<i>Müzeler</i>		
				11	Asistan (Birinci sınıf uzman)	1	30

[2] SAYILI CETVEL

D.	Görevin çeşidi	Aded	Ücret	D.	Görevin çeşidi	Aded	Ücret
	<i>Merkez</i>			7	Uzman	2	60
	<i>Millî Kütüphane Müdürlüğü</i>			9	Kütüphane memuru	14	40
4	Müdür (İhtisas yeri)	1	90	12	Memur	3	25
5	Başuzman	1	80	6	Mikrofilm ve fotoğraf uzmanı	1	70
				7	Mütercim	1	60

[3] SAYILI CETVEL

D.	Görevin çeşidi	Aded	Ücret	D.	Görevin çeşidi	Sayı	Ücret
	<i>Merkez</i>				<i>Lise ve ortaokullar</i>		
Odacı		2	100	Odacı		3	100

[4] SAYILI CETVEL

D.	Görevin çeşidi	Aded	Ücret	D.	Görevin çeşidi	Aded	Ücret
	<i>Merkez</i>				<i>Çiltçi</i>	2	250
	<i>Millî Kütüphane Müdürlüğü</i>				»	2	200
Daktilo		2	200		Teknisiyen	1	250
»		1	150		Odacı	8	100

[5] SAYILI CETVEL

Dairesi	B.	M.	Görevin çeşidi	Düşülen	Eklenen
Millî Eğitim B.	202		Hizmetliler ücreti		
		3	Köy öğretmenleri ücretleri	64	200
Millî Eğitim B.	201		Aylıklar		
		1	Merkez memurları aylığı		58 500
	205		Geçici tazminat		4 200
	206		4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zamlar ve yardımlar		
		1	Merkez memurları çocuk zammı		1 500
				Yekûn	64 200
					64 200

*Millî Eğitim Komisyonunun değiştirilişine bağlı
cetveller*

[1] SAYILI CETVEL

D.	Görevin çeşidi	Aded	Aylık
<i>Merkez Yayın Müdürlüğü</i>			
7	Millî Eğitim Basımevi Teknik Büro Şefliği	1	60
9	Ressam	1	40
10	Birinci mümeyyiz	1	35
<i>Lise, öğretmen okulu ve ortaokullar öğretmen ve memurları</i>			
9	Öğretmen	1	40
10	»	2	35
11	»	2	30
13	Memur	2	20
<i>Müzeler</i>			
11	Asistan (birinci sınıf uzman)	1	30

[2] SAYILI CETVEL

<i>Merkez Millî Kütüphane Müdürlüğü</i>			
5	Müdür (İhtisas yeri)	1	80
6	Başuzman	1	70
7	Uzman	2	60
9	Kütüphaneci	14	40
12	Memur	3	25
14	»	1	15
6	Mikrofilm ve fotoğraf uzmanı	1	70
7	Mütercim	1	60

[3] SAYILI CETVEL

Görevin çeşidi	Aded	Ücret
<i>Merkez</i>		
Odacı	2	100
<i>Lise ve ortaokullar</i>		
Odacı	3	100

[4] SAYILI CETVEL

Görevin çeşidi	Aded	Ücret
<i>Merkez</i>		
<i>Millî Kütüphane Müdürlüğü</i>		
Daktilo	2	200
»	1	150
Ciltçi	2	250
»	2	200
Teknisyen	1	250
Odacı	8	100

[5] SAYILI CETVEL

Dairesi	B.	M.	Görevin çeşidi	Düşülen	Eklenen
Millî Eğitim B.	202		Hizmetliler ücreti		
		3	Köy öğretmenleri ücretleri	64 200	
Millî Eğitim B.	201		Aylıklar		
		1	Merkez memurları aylığı		58 500
	205		Geçici tazminat		4 200
	206		4178 ve 4598 sayılı kanunlar gereğince yapılacak zamlar ve yardımlar		
		1	Merkez memurları çocuk zammı		1 500
			Yekûn	64 200	64 200